

Beslutningsforslag nr. B 15. Fremsat den 24. oktober 2006 af Frank Aaen (EL), Jørgen Arbo-Bæhr (EL), Line Barfod (EL), Per Clausen (EL), Rune Lund (EL) og Pernille Rosenkrantz-Theil (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om en etisk offentlig indkøbs- og investeringspolitik

Folketinget pålægger regeringen at sikre, at der i alle kontrakter om offentlige indkøb af varer eller tjenesteydelser indskrives sociale klausuler i kontraktvilkårene, der sikrer, at leverandører og underleverandører lever op til grundlæggende arbejdstager- og menneskerettigheder. De sociale klausuler indskrives i alle nye udbud og kontrakter om offentlige indkøb. De indskrives straks i nye statslige kontrakter og snarest – efter forhandling med kommunerne og regionerne – i nye kontrakter, som de offentlige myndigheder indgår. I allerede indgåede kontrakter skal det sikres, at sociale klausuler er indskrevet, in-

den der er gået 5 år. For at gøre det muligt at se, om kontrakterne overholdes, skal der være mulighed for at føre tilsyn med de virksomheder, der leverer til det offentlige. Overtrædes indgåede sociale klausuler, skal leverandøren fremlægge en plan for hurtigt at leve op til kravene, ellers opsiges kontrakten. Reglerne skal også gælde leverandører til de offentlige aktieselskaber, og der indføres ligeledes krav, der sikrer, at investeringer foretaget af institutionelle investorer som ATP og Lønmodtagernes Dyrtidsfond sker i respekt for arbejdstagerrettighederne.

Bemærkninger til forslaget

Den voksende internationale handel og udflagning af store dele af produktionen har desværre i mange tilfælde medført et kapløb mod bunden, hvor producenterne placerer deres produktion, hvor det er billigst at producere. Hensynet til grundlæggende arbejdstagerrettigheder må alt for ofte vige for ønsket om lave produktionsomkostninger.

Enhedslisten så gerne, at respekten for de grundlæggende arbejdstagerrettigheder blev sikret gennem forpligtende internationale aftaler og sanktioner over for lande og virksomheder, der forbryder sig mod disse. Vi så også gerne, at man helt forbød importen af varer produceret f.eks. ved brug af børnearbejde eller tvangsarbejde.

Indtil sådanne regler er tilvejebragt, kan man imidlertid på forskellig vis bidrage til, at det bliver stadig mere attraktivt for virksomheder at producere i respekt for arbejdstagerrettighederne.

Enhedslisten har i den anledning fremsat forslag om en etisk mærkningsordning, der skal give private forbrugere mulighed for at vælge produkter, der er produceret på anstændige vilkår.

En af de største forbrugere er imidlertid det offentlige. Stat, regioner og kommuner indkøber hvert år for milliarder af kroner og udgør således en vigtig markedsaktør. Herudover har staten som forvalter af borgernes skattekrone et særligt ansvar for at sikre, at skattekrone ikke anvendes til at støtte børnearbejde eller andre brud på grundlæggende arbejdstagerrettigheder.

På trods af dette er der ikke i dag klare regler for offentlige indkøb. Det offentlige vælger i reglen den billigste leverandør og stiller ingen krav til tilbudsgiverne om socialt ansvar. Skatteborgerne har således ingen garanti for, at deres skattekrone ikke anvendes til at understøtte uetisk produktion.

Tværtimod betyder fraværet af sociale krav, at virksomheder, der tager deres sociale ansvar alvorligt og derfor har højere produktionsomkostninger, stilles dårligere i konkurrencen om offentlige udbud.

Det er paradoksalt, at mens en lang række virksomheder i dag stiller høje krav til deres underleverandø-

rer om socialt ansvar, har det offentlige ikke en klar socialt ansvarlig indkøbspolitik.

Derfor foreslår forslagsstillerne, at alle offentlige indkøb i statsligt regi inden for en tidsramme på 5 år gøres socialt ansvarlige. Dette sikres ved, at der indskrives klare sociale klausuler som kontraktvilkår.

De kriterier, der skal indgå i kontraktvilkårene, skal løbende udvikles. Kriterierne skal dog som minimum omfatte, at varen er produceret i respekt for følgende centrale arbejdstagerrettigheder baseret på ILO-konventionerne og FN's menneskerettighedserklæring:

1. Ansættelse sker frivilligt (ILO-konvention nr. 29 og 105).
2. Ingen diskrimination i ansættelsen (ILO-konvention nr. 100 og 111).
3. Ingen anvendelse af børnearbejde (ILO-konvention nr. 138 og 182).
4. Organisationsfrihed og ret til kollektive forhandlinger (ILO-konvention nr. 87, 98 og 135).
5. Udbetaling af en »Living Wage« (ILO-konvention nr. 26 og 131 samt FN's menneskerettighedserklæring).
6. Ingen overdrevne arbejdstider (ILO-konvention nr. 1).
7. Sikkert og sundt arbejdsmiljø (ILO-konvention nr. 155).

Kontraktvilkårene skal desuden pålægge virksomhederne at gennemføre en årlig rapportering, der dokumenterer, at der leves op til kriterierne i de sociale klausuler. Rapporten skal ligeledes indeholde en liste over adresser på produktionsfaciliteter, og virksomhederne skal forpligte sig til at være tilgængelige for eftersyn.

Samme kriterier skal indføres i investeringspolitikken i de institutionelle investorer såsom ATP og Lønmodtagernes Dyrtidsfond.

Hvis det opdages, at en virksomhed eller underleverandører ikke lever op til kravene, skal kontraktvilkårene foreskrive, at der udarbejdes en handlingsplan med en kortsigtet tidsramme, der kan sikre, at virksomheden igen kommer i overensstemmelse med kravene. Hvis virksomheden ikke inden for tidsfristen le-

F. t. beslutn. vedr. offentlig indkøbs- og investeringspolitik

ver op til handlingsplanen, tilbageholder oplysninger el.lign., skal det offentlige have mulighed for at opsi-ge kontrakten i henhold til kontraktvilkårene.

Selv om sociale klausuler vedrørende arbejdstager-rettigheder er et relativt nyt fænomen, findes dog en række fortilfælde. En række byer og regioner i Europa samt enkelte statslige institutioner har således indskrevet sociale klausuler som kontraktvilkår i deres udbudsmateriale – også vedrørende vareindkøb:

- I Barcelona Parkforvaltning indsatte man i 2005 so-ciale klausuler om arbejdstagerrettigheder i udbud om arbejdstøj til byens gartnere.
- I Bonn og München kræver man, at børnearbejde ikke er forekommet i produktionen af de varer, man indkøber. Samme regel gælder i Oslo.
- I Sverige har Forsvarets Materielværk stillet krav om, at ILO's kernekonventioner overholdes i for-bindelse med produktionen af arbejdstøj og unifor-mer, og har forbeholdt sig ret til at bryde kontrak-ten, hvis det ikke sker. De forpligter desuden leve-

randøren til at tillade inspektioner der, hvor opgave-ven udføres.

- I den svenske kommune Mariestad er der indført regler, der bl.a. kræver, at arbejdere på leverandø-rernes virksomheder skal være sikret fagforenings-frihed.

Det skal også anføres, at Danmark i kraft af sin til-slutning til ILO's konvention nr. 94 har forpligtet sig til at indsatte arbejdsklausuler i kontrakter med priva-te leverandører, der sikrer de ansatte »en løn, arbejds-tid og andre arbejdsvilkår som ikke er mindre gunsti-ge end dem, der gælder for arbejde af samme art inden for vedkommende fag eller industri på den egn hvor arbejdet udføres«.

Europa-Parlamentet har desuden netop vedtaget en resolution om fair trade og udvikling, der blandt andet opfordrer Europa-Kommissionen til at støtte, at fair trade-kriterier og arbejdstagerrettigheder integreres i offentlige udbud.

Skriftlig fremsættelse

Frank Aen (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en etisk of-fentlig indkøbs- og investeringspolitik.

(Beslutningsforslag nr. B 15).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.